



*Εθνική έκθεση συζητήσεων  
στρογγυλής τραπέζης  
Ελλάδα  
Ιούλιος*



The HEAL project (project no. 863631 – HEAL – AMIF-2018-AG-INTE) was co-funded by the European Union's Asylum, Migration and Integration Fund. The content of this Plan represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

## Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή.....	2
Μεθοδολογία.....	3
Ευρήματα από τις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης.....	4
Ανάγκες τοπικής αγοράς.....	4
Ανάγκες ανάπτυξης μη τεχνικών (ήπιων) και σχετικών με την εργασία δεξιοτήτων.....	4
Ευκαιρίες απασχόλησης.....	5
Ξεπερνώντας τον δισταγμό των εργοδοτών/ριών να προσλάβουν μετανάστριες λόγω Προκαταλήψεων ή γραφειοκρατικών εμποδίων.....	7
Δικαιώματα των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και διαθέσιμες υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο.....	9
Καλές πρακτικές και προκλήσεις.....	10
Στρατηγικές για την αντιμετώπιση των διαπιστωθέντων αδυναμιών.....	12
Συμπεράσματα και προτάσεις.....	14

## Εισαγωγή

Το έργο 'HEAL - Enhancing Recovery and Integration through networking, Employment Training and Psychological Support for Women Victims of Trafficking' 2019-2021 στοχεύει να συμβάλει στην κοινωνική ένταξη γυναικών τρίτων χωρών που έχουν πέσει θύματα εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Ιταλία, την Ελλάδα, την Ισπανία και τη Ρουμανία, μέσω μιας θεραπευτικής διαδικασίας που θα περιλαμβάνει δράσεις ψυχολογικής υποστήριξης και δράσεις εκπαίδευσης σε δεξιότητες που θα διευκολύνουν την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα, το έργο στοχεύει:

- Σε μια κοινή και βελτιωμένη κατανόηση των αναγκών των γυναικών υπηκόων τρίτων χωρών (ΥΤΧ) που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, καθώς και στη βελτίωση της συνεργασίας ανάμεσα στις γυναίκες, τους επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών και τους/τις εργοδότες/ριες,
- Στον σχεδιασμό ενός Προγράμματος Αποκατάστασης και Ενσωμάτωσης των γυναικών, το οποίο θα ενθαρρύνει την κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, μέσω της βελτιωμένης ψυχοκοινωνικής τους ευημερίας και των δεξιοτήτων που σχετίζονται με την εργασία,
- Στην ανάπτυξη μίας βάσης δεδομένων που θα απευθύνεται σε καταρτισμένους επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών, και
- Στην αυξημένη ευαισθητοποίηση των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, των εργοδοτών/ριών και του ευρέος κοινού σχετικά με τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες για την υποστήριξη των θυμάτων διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, καθώς και σχετικά με τις μεθόδους και τα εργαλεία που θα προωθούνται στο πλαίσιο του προγράμματος.

Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας σχετικά με τις ανάγκες και τα εμπόδια των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, των επαγγελματιών υποστηρικτικών υπηρεσιών και των εργοδοτών/ριών, συγκροτήθηκε η Επιτροπή HEAL, η οποία αποτελείται από δύο εκπροσώπους από καθεμία από τις παραπάνω ομάδες. Η Επιτροπή συμμετείχε σε δύο συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης, στις οποίες υπήρχε η δυνατότητα αλληλεπίδρασης και εποικοδομητικού διαλόγου. Ο στόχος των συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης ήταν να ενθαρρύνουν την κοινή κατανόηση των αναγκών που αναγνωρίστηκαν μεταξύ των τριών ομάδων, η κατανόηση των αναγκών της αγοράς εργασίας, καθώς και η χαρτογράφηση των μη τεχνικών (ήπιων) και σχετικών με την εργασία αναγκών, των ευκαιριών απασχόλησης, των καλών πρακτικών, των προκλήσεων και των στρατηγικών για να ξεπεραστούν οι αδυναμίες. Τέλος, οι συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης στόχευαν στη συζήτηση των δικαιωμάτων των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και στους διαθέσιμους οργανισμούς, καθώς και στην εύρεση τρόπων να ξεπεραστούν τυχόν δισταγμοί των εργοδοτών/ριών να προσλάβουν μετανάστριες.

Η παρούσα έκθεση, που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Πακέτου Εργασίας 2 (ΠΕ2) - Προώθηση της κοινής κατανόησης των αναγκών και της δικτύωσης ανάμεσα σε καίριους Παράγοντες, στοχεύει να παρουσιάσει τα κύρια σημεία και συμπεράσματα της συζήτησης που διεξήχθη στο πλαίσιο των συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης.

## Μεθοδολογία

Λόγω των μέτρων πρόληψης της εξάπλωσης του COVID-19 και για την ασφάλεια των συμμετεχουσών, το ΚΜΟΠ-Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας οργάνωσε τις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης μέσω του διαδικτύου. Λαμβάνοντας υπόψιν τις ανάγκες και τον φόρτο εργασίας των μελών της Επιτροπής, οι δύο προβλεπόμενες συναντήσεις διενεργήθηκαν την ίδια μέρα και καθεμία διήρκεσε 1 ώρα και 15 λεπτά. Η εθνική έκθεση διερεύνησης αναγκών στάλθηκε στις συμμετέχουσες πριν τη διαδικτυακή συνάντηση, ούτως ώστε να είναι προετοιμασμένες για τη συζήτηση που ακολούθησε.

Και στις δύο συνεδρίες συμμετείχαν πέντε (5) συμμετέχουσες – δύο (2) εκπρόσωποι γυναικών υπηκόων τρίτων χωρών (ΥΤΧ) που ήταν θύματα εμπορίας ανθρώπων, δύο (2) επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών και μία (1) εργοδότης. Η μία εκπρόσωπος γυναικών ΥΤΧ θυμάτων εμπορίας ανθρώπων είναι κοινωνική λειτουργός στο δίκτυο Μέλισσα, ένα δίκτυο για μετανάστριες και γυναίκες πρόσφυγες στην Ελλάδα που προάγει την ενδυνάμωση, την επικοινωνία και την ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία, ενώ η δεύτερη εκπρόσωπος γυναικών είναι ψυχολόγος και εργάζεται στο Κέντρο Ημέρας της Α21 στη Θεσσαλονίκη, έναν οργανισμό που εργάζεται αποκλειστικά με θύματα διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Μία από τις επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών είναι ψυχολόγος και εργάζεται σε προγράμματα πρόληψης και την ευαισθητοποίησης σχετικά με τη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων στην Α21 και η δεύτερη είναι υπεύθυνη για ζητήματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας στην Ύπατη Αρμοστεία (UNHCR). Τέλος, η εργοδότης είναι οικονομολόγος και διαχειρίστρια του PRAKSIS BCC (Business Coaching Centre), της ΜΚΟ PRAKSIS, που βοηθά ανθρώπους, κυρίως ΥΤΧ, να ιδρύσουν τις δικές τους επιχειρήσεις.

Αρχικά, παρουσιάστηκαν στις συμμετέχουσες οι στόχοι και το αντικείμενο του έργου, εστιάζοντας στο Πρόγραμμα Αποκατάστασης και Ενσωμάτωσης που πρόκειται να αναπτυχθεί στο πλαίσιο του Πακέτου Εργασίας 3, «Πρόγραμμα Αποκατάστασης και Ενσωμάτωσης για Γυναίκες Υπηκόους Τρίτων Χωρών που είναι Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων». Παράλληλα, αναφέρθηκαν και συζητήθηκαν τα κύρια ευρήματα της έρευνας, δίνοντας έμφαση στα δικαιώματα των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και τις διαθέσιμες υπηρεσίες, στις καλές πρακτικές και τις πιθανές προκλήσεις, στις μη τεχνικές (ήπιες) και σχετικές με την εργασία δεξιότητες που χρειάζονται για την ομαλότερη ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, τρόπους να ξεπεραστεί ο πιθανός δισταγμός των εργοδοτών/ριών να προσλάβουν μετανάστριες και στις στρατηγικές αντιμετώπισης των αδυναμιών που εντοπίστηκαν. Οι συμμετέχουσες πραγματοποίησαν διάλογο και μοιράστηκαν απόψεις και ιδέες σχετικά με τρόπους υποστήριξης των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και πώς μπορούν να ξεπεράσουν τα υφιστάμενα εμπόδια, καθώς και καλές πρακτικές που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν.

## Ευρήματα από τις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης

### Ανάγκες τοπικής αγοράς

Τα άτομα και των τριών ομάδων εστίασης που συμμετείχαν στην έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του έργου ανέφεραν ότι, σύμφωνα με την προσωπική τους πείρα, αρκετοί τομείς της αγοράς έχουν ελεύθερες θέσεις εργασίας. Οι τομείς που αναφέρθηκαν ήταν οι πωλήσεις, ο τουρισμός, οι υπηρεσίες καθαρισμού και εστίασης, οι διοικητικές θέσεις, η γραμματειακή υποστήριξη, οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις, η γεωργία, τα ελεύθερα επαγγέλματα και τα λογιστικά γραφεία. Οι εργοδότες/ριες που συμμετείχαν στην έρευνα τόνισαν, επίσης, ότι η ελληνική και ευρωπαϊκή κρίση της τελευταίας δεκαετίας είχε αρνητικό αντίκτυπο στην αγορά εργασίας. Εξήγησαν ότι οι εργοδότες/ριες χρειάζονται υποστήριξη, ειδικά όσον αφορά τις τοπικές επιχειρήσεις, ενώ έκριναν αναγκαία την παροχή κινήτρων ώστε οι άνθρωποι να ανοίξουν τις δικές τους επιχειρήσεις.

Η εργοδότητρια που συμμετείχε στη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης δήλωσε ότι η Ελλάδα έχει έρθει αντιμέτωπη με μία δεκαετή οικονομική κρίση, την οποία ακολούθησε και η κρίση του COVID-19, ένας συνδυασμός που επέφερε δυσκολίες στους/στις εργοδότες/ριες. Συμπλήρωσε ότι το να ανοίξει κάποιος τη δική του επιχείρηση στην παρούσα κατάσταση αποτελεί ένα μεγάλο ρίσκο. Οι άνθρωποι επενδύουν τα δικά τους χρήματα, καθώς οι τράπεζες δεν εγκρίνουν δάνεια, ενώ τα επιδόματα δεν έχουν εγκριθεί και οι φόροι είναι υψηλοί. Επιπρόσθετα, η μαθητεία δεν προβλέπεται στην Ελλάδα, γεγονός που δυσχεραίνει την κατάσταση. Ειδικότερα για τον τομέα του τουρισμού και σε αντίθεση με τα προαναφερθέντα ερευνητικά ευρήματα, ανέφερε ότι παρότι προσφέρει συνήθως τις περισσότερες θέσεις εργασίας στην ελληνική αγορά, είναι πλέον καλυμμένος με λιγοστές πιθανότητες πρόληψης.

### Ανάγκες ανάπτυξης μη τεχνικών (ήπιων) και σχετικών με την εργασία δεξιοτήτων

Οι δεξιότητες που κρίθηκαν αναγκαίες για την όσο το δυνατόν πιο ομαλή ένταξη των γυναικών ΥΤΧ θυμάτων εμπορίας ανθρώπων στην αγορά εργασίας κατά τη φάση της έρευνας είναι οι επικοινωνιακές, οι ψηφιακές, οι γλωσσικές, οι τεχνολογικές και οι διοικητικές. Οι συμμετέχουσες στην έρευνα ανέφεραν, ακόμη, ότι η προσαρμοστικότητα και ο ανοιχτός χαρακτήρας είναι σημαντικά χαρακτηριστικά. Οι γυναίκες θα πρέπει να λαμβάνουν, ακόμη, πρακτικές πληροφορίες σχετικά με τις συνεντεύξεις, καθώς και ψυχολογική υποστήριξη πριν την ένταξή τους στην αγορά και καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας τους. Προτάθηκε η οργάνωση εκπαιδεύσεων από ειδικούς και η υποστήριξη στην ανάπτυξη ενός βιογραφικού, καθώς και η δικτύωση με άτομα που θα μπορούσαν να τις υποστηρίξουν στην εύρεση εργασίας. Οι συμμετέχουσες της έρευνας ανέφεραν ότι οι γυναίκες χρειάζονται καθοδήγηση σχετικά με τα μέρη που μπορούν να αναζητήσουν εργασία

και πληροφορίες για τα σχετικά έγγραφα που χρειάζεται να υποβάλλουν. Οι γυναίκες συνέστησαν να λάβουν καθοδήγηση από μέντορες και να λάβουν υποστήριξη και εκπαίδευση για την εκμάθηση ελληνικών. Η κατανόηση και η υποστήριξη των εργοδοτών/ριών κρίθηκε υψίστης σημασίας, καθώς και η λήψη πιστοποιητικών που θα αποδεικνύουν τη γνώση και τις δεξιότητες που έχουν οι γυναίκες. Τέλος, η έρευνα έδειξε ότι μία διαδικτυακή πλατφόρμα, διαθέσιμη στις πιο συχνές γλώσσες που μιλούν οι γυναίκες ΥΤΧ, θα ήταν αρκετά βοηθητική όσον αφορά την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Όσον αφορά τις δεξιότητες, η εργοδότη που συμμετείχε στις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης πρότεινε οι εκπαιδεύσεις να είναι εξατομικευμένες, ενώ οι προαποκτηθείσες δεξιότητες των γυναικών πρέπει να λαμβάνονται πάντοτε υπόψιν. Πρέπει, επίσης, να δοθεί έμφαση στις δεξιότητες και ικανότητες που το κάθε άτομο έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει. Εκτός από τις μη τεχνικές (ήπιες) δεξιότητες, οι σχετικές εκπαιδεύσεις θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν και εξειδικευμένες (σκληρές) δεξιότητες που σχετίζονται με τις παρούσες ανάγκες της αγοράς εργασίας.

## Ευκαιρίες απασχόλησης

Τα δεδομένα της έρευνας κατέδειξαν ότι η έλλειψη εργασίας αποτελεί μία από τις βασικότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην καθημερινή τους ζωή. Ακόμη και οι γυναίκες που προσλήφθηκαν μετά την άφιξή τους στη χώρα, πλέον δυσκολεύονται να βρουν εργασία. Κάποιοι/ες από τους/τις συμμετέχουσες της έρευνας ανέφεραν ότι η γλώσσα μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο κατά την αναζήτηση εργασίας. Σύμφωνα με τους/τις συμμετέχουσες, πιθανές ευκαιρίες απασχόλησης αποτελούν οι διοικητικές θέσεις, οι θέσεις γραμματειακής υποστήριξης, οι πωλήσεις, τα λογιστικά γραφεία, ο τουρισμός, οι υπηρεσίες εστίασης και καθαρισμού, οι κατασκευαστικές εταιρίες, η γεωργία και τα ελεύθερα επαγγέλματα.

Η εργοδότη που έλαβε μέρος στη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης υπογράμμισε ότι οι διοικητικές θέσεις και οι θέσεις γραμματειακής υποστήριξης είναι δουλειές που η άπταιστη γνώση της ελληνικής γλώσσας αποτελεί προαπαιτούμενο. Μία επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών ρώτησε εάν οι εργοδότες/ριες έλαβαν πληροφορίες σχετικά με τη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων πριν λάβουν συμμετοχή στην έρευνα και προτείνουν πιθανούς τομείς που θα μπορούσαν να απασχοληθούν οι γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα άτομα που ανήκαν στη συγκεκριμένη ομάδα συμμετεχόντων/ουσών της έρευνας είχαν πληροφορηθεί για το έργο και έλαβαν λιγότερες πληροφορίες σχετικά με το φαινόμενο. Συνεπώς, οι απαντήσεις τους βασίζονταν κυρίως στην προσωπική τους αντίληψη και προϋπάρχουσα γνώση, ενώ προσπάθησαν να συνδυάσουν τις ανάγκες της τοπικής αγοράς (δηλαδή τις ελεύθερες θέσεις εργασίας) και τις πιθανές ευκαιρίες απασχόλησης.

Μία επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών πρότεινε ότι, αν και οι διοικητικές θέσεις και οι θέσεις γραμματειακής υποστήριξης θα ήταν προτιμότερες/καταλληλότερες, αναφέρεται συνήθως ότι οι γυναίκες δεν έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες. Όταν η Ύπατη Αρμοστεία UNHCR βρίσκει ελεύθερες θέσεις εργασίας, ενημερώνει τις οργανώσεις με τις οποίες συνεργάζεται, όπως τη ΔΙΟΤΙΜΑ, ώστε να μεταφέρουν τις

Πληροφορίες σε γυναίκες Πρόσφυγες με τις οποίες έρχονται σε επαφή. Ωστόσο, υπογραμμίστηκε ότι η σύνδεση με την αγορά εργασίας θα έπρεπε να είναι πιο σαφής και οργανωμένη.

Αναφορικά με μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης, η εργοδότης τόνισε ότι η επερχόμενη Περίοδος θα είναι δύσκολη εξαιτίας της ύφεσης και της έλλειψης θέσεων εργασίας. Χαρακτηριστικά, δήλωσε ότι «ο αντίκτυπος του COVID-19 δεν έχει εκδηλωθεί ακόμη στην αγορά εργασίας». Οι τομείς του τουρισμού και της εστίασης είναι οι δύο σημαντικότεροι τομείς της ελληνικής οικονομίας και έχουν επηρεαστεί αρκετά από την υγειονομική κατάσταση: Παρόλο που αρκετά ξενοδοχεία, καφετέριες και εστιατόρια έχουν ξανανοίξει, δεν μπορούν να προχωρήσουν σε προσλήψεις. Οι ιδιοκτήτες/ριες των επιχειρήσεων φαίνονται διστακτικοί/ές να προσλάβουν προσωπικό, εξαιτίας του φόβου ενός δεύτερου κύματος COVID-19. Η εργοδότης πρότεινε ότι οι γυναίκες ίσως θα έπρεπε να κατευθυνθούν σε διαφορετικούς τομείς και στην απόκτηση άλλων δεξιοτήτων.

Από την άλλη πλευρά, μία από τις εκπροσώπους που συμμετείχαν στη συζήτηση ανέφερε ότι τρεις από τις γυναίκες που λαμβάνουν υπηρεσίες στον οργανισμό που εργάζεται βρήκαν εργασία κατά τη διάρκεια της καραντίνας: δύο προσελήφθησαν σε υπηρεσίες εστίασης και συσκευασίας τροφίμων και η άλλη εργάζεται ως φροντίστρια σε κέντρο φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων μίας ΜΚΟ. Η άλλη εκπρόσωπος περιέγραψε ότι πέντε γυναίκες που λαμβάνουν υπηρεσίες από τον οργανισμό στον οποίο εργάζεται επρόκειτο να προσληφθούν σε ένα εστιατόριο και ο/η ιδιοκτήτης/ρια τις ενημέρωσε ότι υπήρχε η δυνατότητα μόνο μίας πρόσληψης.

Παράλληλα, αναφέρθηκε ότι οι τομείς της παραγωγής τροφίμων και της φύλαξης υπερηλίκων και παιδιών παρουσιάζουν ανάπτυξη. Ωστόσο, τα άτομα που απασχολούνται σε τέτοιες θέσεις είναι συνήθως ανασφάλιστα. Η εργοδότης τόνισε ότι η δικτύωση είναι πολύ σημαντική κατά την αναζήτηση εργασίας, ενώ οι γυναίκες χρειάζεται να μάθουν πού πρέπει να ψάξουν.

Η πιθανότητα εργασίας των γυναικών ως μεταφραστριών σε ΜΚΟ κρίθηκε ριψοκίνδυνη από τα μέλη της Επιτροπής, καθώς κάτι τέτοιο θα μπορούσε να προκαλέσει δευτερογενή θυματοποίηση – θα ήταν πιθανόν τα θύματα εμπορίας ανθρώπων να «ξαναζήσουν» τη δική τους εμπειρία και να αναβιώσουν το τραύμα μέσα από τις αφηγήσεις των άλλων θυμάτων. Η προαναφερθείσα πιθανότητα θα πρέπει να εξεταστεί ατομικά και μόνο εάν οι γυναίκες βρίσκονται σε κατάλληλη ψυχολογική κατάσταση και αν έχουν λάβει κάποιου είδους εκπαίδευση. Μία επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών τόνισε ότι, παρότι κάτι τέτοιο θα ήταν βοηθητικό, δεδομένου ότι οι γυναίκες θα μπορούσαν να κατανοήσουν καλύτερα τις ανάγκες των θυμάτων, κάποιος/ες μεταφραστές/άστριες που εργάζονται στον οργανισμό της και δεν έχουν παρόμοια βιώματα, έχουν αναφέρει ότι βρίσκουν τη συγκεκριμένη εργασία δύσκολη και έχουν ζητήσει επίβλεψη λόγω των σκληρών εμπειριών που αφηγούνται τα θύματα. Εκτός των ζητημάτων ασφαλείας, η συμμετέχουσα δεν θα πρότεινε να απασχοληθούν οι γυναίκες σε αυτόν τον τομέα εξαιτίας της επαγγελματικής αστάθειας που επικρατεί και συνδέεται με την έλλειψη χρηματοδότησης.

Μία εκπρόσωπος ανέφερε ότι οι γυναίκες δεν έχουν εκφράσει συγκεκριμένες ανάγκες σχετικά με την απασχόληση, καθώς έχουν άμεση ανάγκη χρημάτων. Οι εκπρόσωποι τόνισαν την περίπτωση των γυναικών

των οποίων τα παιδιά μένουν στην χώρα Προέλευσης. Οι γυναίκες αυτές είναι πρόθυμες να *δουλέψουν οπουδήποτε* για να βοηθήσουν τα παιδιά τους. Μόνο κάποιες γυναίκες που απασχολούνταν παλαιότερα, όσο έμεναν στη χώρα Προέλευσής τους, σε έναν συγκεκριμένο τομέα έχουν εκφράσει την επιθυμία να απασχοληθούν σε κάτι σχετικό. Οι γυναίκες που έχουν αναζητήσει βοήθεια στην οργάνωση της μίας εκπροσώπου λαμβάνουν ήδη υποστήριξη, η οποία περιλαμβάνει τη συνοδεία στις συνεντεύξεις και τη σύνταξη βιογραφικού. Παράλληλα, αναφέρθηκε ότι κάποιες γυναίκες έχουν εκφράσει την απογοήτευσή τους όταν δεν τους προσφέρεται εργασία μετά από έναν αριθμό συνεντεύξεων.

Μία επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών υπογράμμισε ότι οι ανάγκες των γυναικών ΥΤΧ θυμάτων εμπορίας ανθρώπων θα έπρεπε να λαμβάνουν ολιστική υποστήριξη, καθώς ορισμένες φορές όταν μία από τις ανάγκες τους παραμελείται, δημιουργούνται σημαντικά προβλήματα. Όλες οι ανάγκες (π.χ. στέγαση, νομική και ψυχολογική υποστήριξη, εργασία) είναι εξίσου σημαντικές και πρέπει να καλύπτονται. Οι γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων χρειάζονται βιώσιμες λύσεις σχετικά με τον προσπορισμό εισοδήματος και την ενδυνάμωση, ώστε να μην πέσουν και πάλι θύματα, αφού σε κάποιες περιπτώσεις, μπορούν να κερδίσουν περισσότερα χρήματα όταν είναι θύματα εκμετάλλευσης από όσα κερδίζουν όταν εργάζονται, γεγονός που τις καθιστά ευάλωτες σε μία εκ νέου εκμετάλλευση.

## **Ξεπερνώντας τον δισταγμό των εργοδοτών/ριών να προσλάβουν μετανάστριες λόγω προκαταλήψεων ή γραφειοκρατικών εμποδίων**

Μία επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών εξήγησε ότι είναι πολύ σημαντικό να βρεθούν εργοδότες και εργοδότες που ενδιαφέρονται και είναι διατεθειμένοι/ες να προσλάβουν γυναίκες ΥΤΧ. Σε πολλές περιπτώσεις, η προετοιμασία και η ενδυνάμωση των γυναικών δεν επαρκεί και, συνεπώς, οι εργοδότες/ριες θα πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένοι/ες και πρόθυμοι/ες αφενός να τις προσλάβουν και αφετέρου να αντιμετωπίζουν εκείνες και τα βιώματά τους με σεβασμό, έχοντας στο μυαλό τους ότι πολλές φορές δεν έχουν τα απαραίτητα προσόντα, αλλά έχουν δυνατότητες και είναι διατεθειμένες να εργαστούν.

Μία εκπρόσωπος συμπλήρωσε ότι οι γυναίκες είναι, εκτός όλων των άλλων, διστακτικές να εμπιστευθούν τους/τις εργοδότες/ριες και έτσι οι τελευταίοι/ες θα πρέπει να δείχνουν τη δέουσα κατανόηση. Μία επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών πρόσθεσε ότι πολλές γυναίκες που έρχονται στη χώρα βιάζονται να βρουν εργασία, ανεξαρτήτως της οικονομικής και της στεγαστικής τους κατάστασης και είναι πολλές φορές ακόμη ταραγμένες, γεγονός που αναδεικνύεται και στη συμπεριφορά τους στον εργασιακό χώρο. Ο πληθυσμός αυτός παραμένει ευάλωτος όσον αφορά τη γλώσσα, την κατανόηση του πολιτισμικού υποβάθρου και την προηγούμενη εμπειρία τους. Η δεύτερη επαγγελματίας εξέφρασε την άποψη ότι πολλοί/ές εργοδότες/ριες φαίνονται διστακτικοί/-ές να προσλάβουν γυναίκες ΥΤΧ. Οι γυναίκες, από την πλευρά τους, έχουν αναφέρει ότι δεν είναι σίγουρες εάν η μη πρόσληψή τους οφείλεται στην έλλειψη δεξιοτήτων ή στην ιδιότητα της γυναίκας ή της γυναίκας που είναι συγχρόνως πρόσφυγας. Οι γυναίκες έχουν



αναφερθεί σε συμπεριφορές διακρίσεων, αλλά δεν μπορούν πάντα να ορίσουν τη μορφή της διάκρισης αυτής καθαυτής. Φαίνεται να πιστεύουν ότι οι διακρίσεις που βιώνουν οφείλονται σε έναν συνδυασμό των Παραπάνω Παραγόντων.

Η εργοδότης τόνισε ότι αυτό που είναι σημαντικό για τους/τις εργοδότες/ριες είναι το νέο άτομο που προσλαμβάνεται να *τα πάει καλά* και να έχει το ίδιο υπόβαθρο με το υπόλοιπο προσωπικό. Ωστόσο, δεν είναι ξεκάθαρο εάν αποτελεί μία μορφή διάκρισης.

Μία από τις επαγγελματίες τόνισε ότι παρόλο που η μεγάλες εκστρατείες ευαισθητοποίησης είναι πάντα χρήσιμες και ωφέλιμες, η βάση αυτών των διακρίσεων είναι συνήθως τα βαθιά ριζωμένα στερεότυπα. Συνεπώς, δεν είναι τόσο εύκολο να καταπολεμήσουμε αυτό το φαινόμενο. Πρότεινε ότι τέτοιες εκστρατείες θα έπρεπε να περιλαμβάνουν, επίσης, ιστορίες επιτυχίας, που θα προωθούν ιστορίες προσφύγων, ανδρών και γυναικών, που βρήκαν εργασία και πλέον είναι επιτυχημένοι/ες. Μία εκπρόσωπος συνέστησε να εστιάσουμε στην ενδυνάμωση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, ώστε να εξοικειωθούν με αυτές τις πτυχές της πραγματικότητας και να είναι ικανά να διαχειριστούν τέτοια περιστατικά και συμπεριφορές. Αυτό θα ήταν ευκολότερο από το να ευαισθητοποιήσουμε όλους τους εργοδότες και όλες τις εργοδότητες.

Η επαγγελματίας που εργάζεται στην Α21 ανέφερε ότι ο οργανισμός υλοποιεί δράσεις ευαισθητοποίησης που στοχεύουν στην ενημέρωση του κοινού σχετικά με το φαινόμενο και τους τρόπους αναγνώρισης των θυμάτων, αλλά δεν έχουν εισαγάγει ακόμη το θέμα της πρόσληψης προσφύγων, μεταναστών και θυμάτων εμπορίας ανθρώπων (ανδρών και γυναικών). Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά: *«ίσως το νομοθετικό πλαίσιο θα έπρεπε να επιβάλλει έναν συγκεκριμένο αριθμό ατόμων με διαφορετική καταγωγή που θα πρέπει να προσλαμβάνονται, τουλάχιστον στις μεγάλες επιχειρήσεις»*. Με αυτόν τον τρόπο, οι εργοδότες/ριες θα μπορούσαν να εξοικειωθούν με ένα πολυπολιτισμικό εργασιακό περιβάλλον. Μία άλλη πρόταση θα ήταν η επιβράβευση και η προώθηση τέτοιων πρωτοβουλιών, ίσως στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

Η εργοδότης υπογράμμισε ότι οι δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που δεν υλοποιούνται από τις κοινωνικές επιχειρήσεις, εφαρμόζονται μόνο από μεγάλες εταιρείες, καθώς οι ιδιοκτήτες/ριες μικρότερων επιχειρήσεων *«παλεύουν να επιβιώσουν»* και δεν εστιάζουν σε αυτά τα ζητήματα. Επιβεβαίωσε ότι ο πιο εποικοδομητικός τρόπος να ξεπεραστεί αυτή η διστακτικότητα είναι η προώθηση των ιστοριών επιτυχίας προσφύγων, ανδρών και γυναικών, που έχουν πλέον καριέρα – μία θετική εκστρατεία θα είχε ενδεχομένως το καλύτερο αποτέλεσμα.

Όσον αφορά άλλες πρωτοβουλίες, η εργοδότης τόνισε ότι το νομικό και φορολογικό πλαίσιο είναι διαμορφωμένα με τέτοιο τρόπο ώστε είναι δύσκολο για τους/τις εργοδότες/ριες να προσλάβουν γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων. Αναφέρθηκε, επίσης, σε ένα παλαιότερο πρόγραμμα επιδότησης για την πρόσληψη προσφύγων, στο οποίο οι εργοδότες/ριες / ιδιοκτήτες/ήτριες επιχειρήσεων δεν ήθελαν να συμμετάσχουν, καθώς θα αντιμετώπιζαν διάφορα προβλήματα στην περίπτωση που ήθελαν να προχωρήσουν σε απολύσεις, εξαιτίας των σχετικών περιορισμών του προγράμματος, ενώ αντιμετώπισαν αντιδράσεις από το υπάρχον προσωπικό, λόγω των μισθολογικών διαφορών (υπήρχε προβλεπόμενος μισθός για τους πρόσφυγες (άνδρες και γυναίκες) που συνήθως ήταν μεγαλύτερος από αυτόν του

υπόλοιπου προσωπικού). Επιπρόσθετα, η μαθητεία (πρακτική) εφαρμόζεται μόνο από πανεπιστήμια και δεν μπορεί να οργανωθεί εκτός αυτού του πλαισίου. Η απουσία αυτού του θεσμού υπογραμμίστηκε ως σημαντική έλλειψη.

## **Δικαιώματα των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και διαθέσιμες υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο**

Τα ερευνητικά ευρήματα κατέδειξαν ότι οι γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων δικαιούνται να λάβουν υποστήριξη από το Κράτος ή/και από ΜΚΟ σχετικά με τη στέγαση, την ψυχολογική υποστήριξη, τη διερμηνεία και την απασχόληση. Οι γυναίκες λαμβάνουν σχετικές πληροφορίες από την αστυνομία, σχετικούς οργανισμούς, την Υπηρεσία Ασύλου, καθώς και από τα έντυπα συναίνεσης του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς που δίνονται στα θύματα εμπορίας ανθρώπων και περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με το φαινόμενο και τα δικαιώματά τους. Σύμφωνα με την έρευνα, σχετικές πληροφορίες λαμβάνουν και από διαθέσιμες διαδικτυακές πλατφόρμες, όπως αυτή του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (GCR). Οι γυναίκες φάνηκαν να έχουν βασικές γνώσεις σχετικά με τα δικαιώματά τους και ανέφεραν ότι είναι εξοικειωμένες με τα δικαιώματα τους σχετικά με την παροχή υγειονομικής περίθαλψης, την εργασία και το δικαίωμα των παιδιών τους να παρακολουθούν μαθήματα στο σχολείο. Αναφορικά με τις οργανώσεις, οι γυναίκες γνωρίζουν την ARSIS, την Ύπατη Αρμοστεία, το SolidarityNow, τους Γιατρούς του Κόσμου και τον ΟΑΕΔ.

Η εργοδότη που συμμετείχε στη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης εξέφρασε ότι οι γυναίκες είναι λιγότερο εξοικειωμένες με τα εργασιακά τους δικαιώματα και την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα, ενώ υπογράμμισε ότι κάθε περίπτωση είναι διαφορετική, ανάλογα με τα έγγραφα που έχει συλλέξει η κάθε γυναίκα. Επιπρόσθετα, ξεκαθάρισε ότι η δημιουργία ιδιωτικής επιχείρησης είναι δυσκολότερη από την απλή εύρεση εργασίας και πρόσληψης. Πρόσθεσε ότι, αντίθετα με τα ερευνητικά ευρήματα, οι αιτούντες/ούσες άσυλο δεν δικαιούνται να ανοίξουν τη δική τους επιχείρηση. Μία από τις εκπροσώπους εξήγησε ότι οι γυναίκες δεν ήταν μόνο θύματα εκμετάλλευσης των συντρόφων τους και των διακινητών κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους, αλλά «ο κύκλος της εκμετάλλευσης» συνεχίζεται ακόμη και μετά την άφιξή τους στον προορισμό. Παραδείγματος χάριν, «μπορεί να μην τους φανεί περίεργο *‘εάν κάποιος τους ζητήσει 20 ευρώ για να τους ετοιμάσει τα απαραίτητα έγγραφα [...] που χρειάζονται για να δουλέψουν σε ένα εστιατόριο ή εάν κάποιος τους πει [...] ότι θα δουλέψουν και πληρωθούν σε πέντε μήνες*». Οι γυναίκες έχουν ανάγκη να λαμβάνουν κάποιο εισόδημα και να νιώσουν ενεργοί πολίτες. Η εκπρόσωπος ανέφερε, επίσης, ότι οι γυναίκες δυσκολεύονται να κατανοήσουν τον τρόπο που συνδέονται μεταξύ τους τα επιδόματα που παρέχονται από το κράτος και πώς αυτά επηρεάζουν την καθημερινή ζωή. Για παράδειγμα, οι γυναίκες δυσκολεύονται να καταλάβουν ότι η κάρτα ανεργίας που παρέχεται από τον ΟΑΕΔ παύει να ισχύει μετά την πρόσληψη και, ταυτόχρονα, ότι καταργείται η δωρεάν χρήση των ΜΜΜ. Μία επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών τόνισε ότι «*οι γραφειοκρατικές διαδικασίες για να βρει κανείς εργασία ή να ανοίξει τη δική του επιχείρηση είναι*

*δύσκολες ακόμη και για τους ανθρώπους που έχουν ολοκληρώσει την ανώτερη εκπαίδευση, μιλούν ελληνικά και έχουν ελληνική υπηκοότητα». Η επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών ανέφερε ότι οι γυναίκες δεν είναι ενημερωμένες για τα δικαιώματά τους. Αν και το νομικό πλαίσιο είναι καλά δομημένο και προστατεύει τα θύματα διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, δεν υπάρχουν πολιτικές ενσωμάτωσης, γεγονός που υποδηλώνει την περιορισμένη προστασία που προβλέπεται από τον νόμο, ενώ παράλληλα δεν παρέχονται εργαλεία για την ανεξαρτητοποίηση των γυναικών. Το γεγονός αυτό τις καθιστά ευάλωτες στην εκ νέου εκμετάλλευση, είτε από τους διακινητές ή από άλλους ανθρώπους. Ακόμη και αν ένα άτομο είναι πλήρως ενημερωμένο για τα δικαιώματά του, το σύστημα παραμένει χαοτικό, ειδικά στην περίπτωση που κάποιος/α θέλει να ανοίξει τη δική του/της επιχείρηση. Για παράδειγμα, για να λάβει μία γυναίκα ΥΤΧ θύμα εμπορίας ανθρώπων το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης, πρέπει να έχει κάποιο ενοίκιο στο όνομά της για ένα διάστημα έξι μηνών, γεγονός που πρακτικά δεν εφαρμόζεται. Τα περισσότερα θύματα διαμένουν σε δομές φιλοξενίας και, συνεπώς, δεν μπορούν να κάνουν αίτηση για το συγκεκριμένο επίδομα. Έτσι, ακόμη και εάν οι γυναίκες γνωρίζουν τα δικαιώματά τους, δυσκολεύονται να τα ασκήσουν.*

## **Καλές πρακτικές και προκλήσεις**

Αναφορικά με τις υπάρχουσες προκλήσεις, η εργοδότηρια που συμμετείχε στις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης τόνισε ότι η κρίση του COVID-19 οδήγησε σε αλλαγές στην αγορά εργασίας: Πολλές επιχειρήσεις έκλεισαν και οι εργοδότες/ριες αντιμετωπίζουν δυσκολίες να ανταπεξέλθουν. Οι θέσεις εργασίας μειώθηκαν, προκαλώντας δυσκολίες ακόμη και στους ανθρώπους που δεν αντιμετωπίζουν τις ίδιες προκλήσεις και δεν είναι το ίδιο ευάλωτοι με τις γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων. Μία από τις εκπροσώπους ανέφερε ότι κάποιες γυναίκες που προσλήφθηκαν πριν την καραντίνα, απολύθηκαν μετά την εξάπλωση του ιού, ενώ κάποιες άλλες που θα ξεκινούσαν να εργάζονται το Μάιο, θα ξεκινήσουν την εργασία τους τον Ιούλιο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι γυναίκες χρειάζονταν περαιτέρω υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια, αλλά και μετά την κρίση του COVID-19.

Μία άλλη πρόκληση που αναδείχθηκε ήταν ότι κατά τη διάρκεια της καραντίνας, αρκετοί οργανισμοί λειτουργούσαν μόνο με προσωπικό ασφαλείας, ενώ οι επαγγελματίες, που χρησιμοποιούσαν την τηλεπικοινωνία, δεν μπορούσαν να καλύψουν τις ανάγκες των γυναικών, οι οποίες ήταν διαφορετικές ή περισσότερες από αυτές που είχαν πριν την κρίση. Οι επαγγελματίες έπρεπε, επίσης, να χρησιμοποιήσουν νέες μεθόδους, όπως τις διαδικτυακές συνεδρίες ψυχολογικής υποστήριξης.

Η επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών που εργάζεται στην Ύπατη Αρμοστεία ανέφερε ότι ο οργανισμός βρίσκεται σε επικοινωνία με αρκετές Κοινότητες, που έχουν οργανωθεί από πρόσφυγες και έρχονται σε επαφή με άλλους/ες νεοαφιχθέντες/εισες πρόσφυγες και μετανάστες, άνδρες και γυναίκες. Επισήμανε ότι πολλοί άνθρωποι που εργάζονταν σε υπηρεσίες εστίασης, χωρίς να έχουν ασφάλιση, έχασαν τη δουλειά τους χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να λάβουν αποζημίωση. Οι συνθήκες αυτές και το επαγγελματικό καθεστώς οδήγησαν σε διάφορα προβλήματα, καθώς κάποιες από τις γυναίκες δεν επαναπροσλήφθηκαν μετά τη λήξη της καραντίνας. Οι γυναίκες ανησυχούν για τις προαναφερθείσες συνθήκες και το ενδεχόμενο μίας δεύτερης καραντίνας. Η εργοδότηρια τόνισε ότι οι δυσκολίες που

αντιμετωπίζουν οι γυναίκες που έχουν παιδιά είναι πολύ σημαντικές, όχι μόνο για τις γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, αλλά και για όλες τις μονογονεϊκές οικογένειες. Οι γυναίκες χρειάζονται υποστήριξη από ΜΚΟ και οργανισμούς.

Μία εκπρόσωπος ανέφερε ότι κάποιες από τις γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και λαμβάνουν υποστήριξη από τον οργανισμό της, εργάζονταν και συνέχισαν να εργάζονται κατά την περίοδο της κρίσης. Ωστόσο, μία γυναίκα που εργαζόταν σε καφετέρια, έχασε τη δουλειά της πριν ξεκινήσει η καραντίνα. Εντούτοις, η υποστήριξη που παρείχαν οι επαγγελματίες στις γυναίκες κατά τη διάρκεια της καραντίνας ήταν περισσότερη σε σχέση με την περίοδο πριν τη λήψη των μέτρων.

Ένα άλλο ζήτημα που αναγνωρίστηκε ήταν ότι οι γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν μπορούν να επιβεβαιώσουν/αποδείξουν τις προαποκτηθείσες γνώσεις τους ή/και την επαγγελματική τους πείρα. Από την άλλη πλευρά, οι εργοδότες/ριες χρειάζεται να επαληθεύσουν υπάρχουσες δεξιότητες και εμπειρία. Ένας οργανισμός που να πιστοποιεί τα παραπάνω ή που να παρέχει πιστοποιητικά για τις νεοαποκτηθείσες δεξιότητες θα ήταν αρκετά χρήσιμος. Μία επαγγελματίας υποστηρικτικών υπηρεσιών ανέφερε έναν τέτοιο οργανισμό στο εξωτερικό, τον οποίο διαχειρίζονται μετανάστες/ριες, απευθύνεται σε μετανάστες/ριες και παρέχει σχετικά πιστοποιητικά. Μία αντίστοιχη μαζική παρέμβαση, η οποία θα μπορούσε να απασχολήσει περισσότερες γυναίκες ΥΤΧ, κρίθηκε παράλληλα αρκετά χρήσιμη. Η εργοδότη επιβεβαίωσε τη χρησιμότητα της παραπάνω ιδέας και ειδικά την εκπαίδευση ομοτίμων. Η επαγγελματίας που εργάζεται στην Ύπατη Αρμοστεία εξήγησε ότι ο οργανισμός έχει θέσει σε λειτουργία την πλατφόρμα *Progress*, όπου εγγράφονται όλοι οι άνθρωποι για να λάβουν οικονομική βοήθεια και στις διάφορες πληροφορίες που ζητούνται περιλαμβάνουν την επαγγελματική πείρα και το επίπεδο εκπαίδευσης. Με αυτόν τον τρόπο εάν ένα άλλος οργανισμός χρειάζεται υπαλλήλους με ένα συγκεκριμένο υπόβαθρο, έρχονται σε επαφή και συστήνουν τους/τις εργοδότες/ριες σε πιθανούς/ές εργαζομένους/ες. Η εργοδότη έθεσε το ερώτημα εάν και πώς πιστοποιεί η Ύπατη Αρμοστεία την επαγγελματική πείρα των εγγεγραμμένων. Αποσαφηνίστηκε ότι κάτι τέτοιο δεν εφαρμόζεται. Ωστόσο, τα άτομα που ενδιαφέρονται για μια συγκεκριμένη θέση δεν ξεκινούν να εργάζονται χωρίς επιπρόσθετη εκπαίδευση.

Η εργοδότη τόνισε ότι υπήρχαν περιπτώσεις δικαιούχων που προσλήφθηκαν και αποδείχθηκε ότι δεν είχαν τα απαραίτητα προσόντα. Ένας από τους παρόχους υποστηρικτικών υπηρεσιών υπογράμμισε ότι οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι διαθέσιμες κατά την πρόσληψη των συμμετεχόντων/ουσών και μάλιστα προτού αρχίσουν να εργάζονται, καθώς ορισμένες δεξιότητες εντοπίζονται εύκολα, ενώ άλλες όχι.

Μία από τις εκπρόσωπους ανέφερε ότι μία από τις γυναίκες που επισκέπτονταν το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας της οργάνωσής της στην οποία εργάζεται έχει παρακολουθήσει σεμινάρια ραπτικής και μάλιστα έχει λάβει σχετική πιστοποίηση. Όταν μετανάστευσε στη Γερμανία και κατά τη διάρκεια της παραμονής της στη δομή φιλοξενίας, οι γυναίκες ερωτήθηκαν αν ήταν σε θέση να ράψουν. Οι γυναίκες προσελήφθηκαν για να ράψουν μάσκες κατά τη διάρκεια της καραντίνας και αισθάνθηκε πολύ ωραία, διότι τα σεμινάρια που παρακολούθησε στην Ελλάδα ήταν χρήσιμα.

## Στρατηγικές για την αντιμετώπιση των διαπιστωθέντων αδυναμιών

Ορισμένες από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στην καθημερινή τους εργασία, όπως εντοπίστηκαν στην παρούσα έρευνα, ήταν η έλλειψη εμπιστοσύνης που δείχνουν οι γυναίκες προς τους επαγγελματίες, λόγω της προηγούμενης εμπειρίας και της δυσπιστίας προς τις αρχές. Ωστόσο, η αντίληψη αυτή φαίνεται να αλλάζει με την πάροδο του χρόνου, καθώς οικοδομείται μία σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των επαγγελματιών και των ωφελούμενων. Άλλα εμπόδια που εντοπίστηκαν μέσω της έρευνας ήταν η δυσκολία προσέγγισης των γυναικών που δεν φιλοξενούνται σε δομές φιλοξενίας και ζουν στο δρόμο και το εμπόδιο της γλωσσικής επικοινωνίας, ιδίως όταν δεν παρέχονται υπηρεσίες διερμηνείας. Μια άλλη δυσκολία που παρατηρήθηκε ήταν η έλλειψη ενημέρωσης και επιμόρφωσης που παρέχεται στους επαγγελματίες όσον αφορά τον χειρισμό περιστατικών εμπορίας ανθρώπων, ιδίως σε απομακρυσμένες περιοχές. Πολιτιστικά στοιχεία, όπως οι πρακτικές της θρησκείας, του πολιτισμού ή της μαγείας (π.χ. juju στη Νιγηρία) θα μπορούσαν επίσης να αποτελέσουν εμπόδιο μεταξύ των επαγγελματιών και των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Σε ό,τι αφορά τη βάση δεδομένων HEAL, οι συμμετέχουσες εξέφρασαν τις ανησυχίες τους όσον αφορά τον Γενικό Κανονισμό Προσωπικών Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και την προστασία των γυναικών που μπορούν να εγγραφούν. Επιστημάνθηκε το θέμα της εμπιστευτικότητας, καθώς ο/η εργοδότης/ρια θα γνώριζε ότι μία γυναίκα που είναι θύμα εμπορίας θα εργάζεται στην επιχείρησή της. Ένας από τους παρόχους υποστηρικτικών υπηρεσιών εξέφρασε την άποψη ότι δεν θα ήταν ωφέλιμο για τους εργοδότες να έχουν μία ομάδα υποψηφίων με τη συγκεκριμένη ταυτότητα. Η εργοδότηρια διευκρίνισε ότι οι εργοδότες θα προσλάμβαναν μια γυναίκα ΥΤΧ θύμα εμπορίας ανθρώπων για δύο λόγους: είτε για «να κάνει μία καλή πράξη» είτε για να θεωρηθεί δράση Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Στην πρώτη περίπτωση, αναφερόμαστε στην προθυμία των εργοδοτών να προσλάβουν μια γυναίκα ΥΤΧ θύμα εμπορίας ανθρώπων έναντι κάποιου άλλου με τα ίδια προσόντα. Τα πολιτιστικά στοιχεία, όπως η γλώσσα, θεωρήθηκαν εξίσου σημαντικά για την πρόσληψή τους, και όχι μόνο για τους υπηκόους τρίτων χωρών, αλλά και για τους Ευρωπαίους. Μία συμμετέχουσα πρότεινε να αναπτυχθεί μία πλατφόρμα, που θα είναι διαθέσιμη στις περισσότερες ομιλούμενες γλώσσες και θα περιλαμβάνει εργαλεία επιμόρφωσης και κενές θέσεις εργασίας, ενώ οι υπόλοιποι θεώρησαν επαρκείς τις ήδη υπάρχουσες πλατφόρμες. Κατά τη γνώμη τους, αυτό που χρειάζονται οι γυναίκες είναι να έχουν τη δυνατότητα λαμβάνουν πρακτικές πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο χρήσης τέτοιων πλατφορμών και όχι να δημιουργηθεί ένα εξ ολοκλήρου νέο εργαλείο για αυτές. Η ιδέα της δημιουργίας μίας πλατφόρμας όπου οι γυναίκες θα έχουν πρόσβαση μόνο σε πληροφορίες σχετικά με κενές θέσεις εργασίας κρίθηκε περιττή, καθώς οι υπάρχουσες πλατφόρμες καλύπτουν ήδη αυτόν τον τομέα και χρησιμοποιούνται από σχετικές οργανώσεις. Αναφέρθηκε ακόμη ότι όταν δημιουργηθεί η πλατφόρμα HEAL, θα πρέπει να τη διαχειρίζεται ένας οργανισμός που θα παρέχει παράλληλα υποστήριξη στην προετοιμασία των γυναικών για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Στην αντίθετη περίπτωση, η πλατφόρμα θα έχει περιορισμένες κενές θέσεις εργασίας σε σύγκριση με άλλες πλατφόρμες που χρησιμοποιούνται ήδη.



Σύμφωνα με τα όσα ανέφερε μία από τις εκπροσώπους, οι γυναίκες που εκπροσωπούσε δεν εξέφραζαν τόσο ιδιαίτερες ανάγκες όσον αφορά την απασχόληση.

Ένας από τους παρόχους υποστηρικτικών υπηρεσιών πρότεινε σε πολλές γυναίκες να υποβάλουν αίτηση για εργασία με τη βοήθεια επαγγελματιών. Ο άλλος πάροχος υποστηρικτικών υπηρεσιών πρόσθεσε ότι οι οργανώσεις που βρίσκονται ήδη σε επαφή με τις γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να παρέχουν στήριξη/βοήθεια για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

## Συμπεράσματα και Προτάσεις

Οι Έλληνες εργοδότες και οι Ελληνίδες εργοδότριες φαίνονται να αντιμετωπίζουν διάφορες δυσκολίες, λόγω της δεκαετούς οικονομικής κρίσης, την οποία ακολούθησε η επιδημία του COVID-19. Πολλές επιχειρήσεις έκλεισαν, οι θέσεις εργασίας μειώθηκαν, οι εργοδότες/ριες είναι διστακτικοί/ές να προσλάβουν προσωπικό λόγω του φόβου πιθανών νέων μέτρων, με αποτέλεσμα η επιχειρηματικότητα να θεωρείται δυσκολότερη σε σχέση με την εύρεση εργασίας γενικότερα. Κάποιοι τομείς που επηρεάστηκαν αρκετά από τις προαναφερθείσες συνθήκες ήταν ο τουρισμός και οι υπηρεσίες εστίασης. Υπογραμμίστηκε ότι κάποιες γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και που είχαν απολυθεί πριν την καραντίνα, δεν προσελήφθησαν εκ νέου μετά την άρση των μέτρων και της απαγόρευσης της κυκλοφορίας. Όπως αναφέρθηκε, οι εξειδικευμένες δεξιότητες είναι εξίσου σημαντικές με τις μη τεχνικές δεξιότητες, ενώ θα πρέπει να συσχετίζονται με τις τρέχουσες ανάγκες/απαιτήσεις της τοπικής αγοράς εργασίας.

Οι τομείς της Παραγωγής τροφίμων και της φροντίδας ηλικιωμένων και παιδιών, σύμφωνα με τις συμμετέχουσες, σημειώνουν σπουδαία ανάπτυξη. Εντούτοις, οι άνθρωποι που απασχολούνται σε αυτές τις θέσεις εργασίας συνήθως δεν έχουν σύμβαση ή ασφάλιση. Μία εκπρόσωπος ανέφερε ότι ορισμένες από τις γυναίκες που εκπροσωπούσε απασχολούνταν στους τομείς των υπηρεσιών τροφίμων και των συσκευασιών τροφίμων κατά τη διάρκεια της καραντίνας, ενώ μία εργαζόταν σε κέντρο φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων ως υπεύθυνη φροντίδας. Η ιδέα να εργαστούν οι εν λόγω γυναίκες σε ΜΚΟ και οργανώσεις ως διερμηνείς ή πολιτισμικές διαμεσολαβήτριες δεν βρήκε σύμφωνα τα μέλη της Επιτροπής, καθώς αυτό θα μπορούσε να προκαλέσει δευτερογενή θυματοποίηση σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι θέσεις αυτές συνδέονται με τη λήψη χρηματοδότησης και συνήθως προσφέρονται για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

Μία άλλη ενδιαφέρουσα άποψη που εκφράστηκε ήταν ότι οι ανάγκες των γυναικών πρέπει να αντιμετωπίζονται ολιστικά. Όταν μία από τις ανάγκες τους παραμελείται, μπορεί να προκαλέσει δυσκολίες στην ένταξή τους στην κοινωνία και την καθημερινή τους ζωή. Βέβαια, τονίστηκε ότι μερικές φορές οι γυναίκες μπορεί να κερδίζουν περισσότερα χρήματα, όταν βρίσκονται υπό εκμετάλλευση από ό,τι όταν εργάζονται. Επομένως, το εισόδημα των γυναικών θα πρέπει να είναι επαρκές και οι ίδιες οι γυναίκες θα πρέπει να ενδυναμωθούν προκειμένου να είναι ανεξάρτητες και να είναι σε θέση να αποτρέψουν μία τυχόν εκ νέου εμπορία τους. Οι συμμετέχουσες πρότειναν ότι θα ήταν πιο ωφέλιμη μία μαζική παρέμβαση που θα παρείχε απασχόληση σε περισσότερες γυναίκες ταυτόχρονα, ενώ δεν παρέλειψαν να αναφέρουν την εκπαίδευση μοτιμών.

Οι εργοδότες που είναι πρόθυμοι και ενδιαφέρονται να προσλάβουν γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να προσεγγιστούν και να ευαισθητοποιηθούν περαιτέρω από αρμόδια όργανα και φορείς. Ορισμένα από τα μέλη της Επιτροπής πρότειναν να υλοποιηθούν θετικές εκστρατείες και να προωθηθούν ιστορίες επιτυχίας των προσφύγων και των μεταναστών, ανδρών και γυναικών, που έχουν κάνει καριέρα, ούτως ώστε να παροτρύνουν τους/τις εργοδότες/ριες να τους προσλάβουν. Μία άλλη πρόταση αφορούσε επίσης την επιβράβευση και την προώθηση αντίστοιχων πρωτοβουλιών. Επιπλέον, η μαθητεία (πρακτική άσκηση) δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στο πλαίσιο των Πανεπιστημίων, αλλά να



καθιερωθεί και ως Πρακτική. Από την άλλη πλευρά, οι γυναίκες θα πρέπει να μάθουν πώς μπορούν να υποβάλουν αίτηση για εργασία και να ενδυναμώνονται, ώστε να χειρίζονται αποτελεσματικά την απόρριψη και συμπεριφορές που εισάγουν διακρίσεις.

Υπάρχουν οργανώσεις που παρέχουν ήδη κατάρτιση στις γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, προκειμένου να αναπτύξουν δεξιότητες που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ομαλότερη ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, οι γυναίκες δεν μπορούν να αποδείξουν τις δεξιότητες και την επαγγελματική τους πείρα, γεγονός που οδηγεί σε έλλειψη εμπιστοσύνης εκ μέρους των δυνητικών εργοδοτών/ριών τους. Το ιδανικό θα ήταν, σύμφωνα με τους/τις συμμετέχουσες, να ιδρυθεί ένας οργανισμός που θα ασχολείται αποκλειστικά με θέματα επικύρωσης προηγούμενων δεξιοτήτων και ικανοτήτων που απέκτησαν οι εν λόγω γυναίκες στη χώρα προέλευσής τους. Πέραν αυτών, προτάθηκε η ιδέα ενός οργανισμού να επικεντρωθεί στην κατάρτιση και την παροχή σχετικών πιστοποιητικών.

Από πλευράς δικαιωμάτων, οι γυναίκες φαίνεται να μην γνωρίζουν τα εργασιακά τους δικαιώματα και το εργασιακό τους καθεστώς στη χώρα, αν και η έρευνα έδειξε ότι διαθέτουν βασικές γνώσεις για τα συνολικά δικαιώματά τους και την υποστήριξη που δικαιούνται να λάβουν στην Ελλάδα. Όσον αφορά τις ανάγκες τους, οι πάροχοι υποστηρικτικών υπηρεσιών κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τις διαφορετικές ανάγκες που εξέφρασαν οι γυναίκες κατά τη διάρκεια της καραντίνας, ενώ συγχρόνως έπρεπε να χρησιμοποιήσουν νέες μεθόδους, όπως οι διαδικτυακές αντί για διαζώσης ψυχολογικές συνεδρίες.

Ανάμεσα στις καλές πρακτικές που εντοπίστηκαν, ένας από τους παρόχους υποστηρικτικών υπηρεσιών ανέφερε ότι συνεργάζεται με άλλους οργανισμούς, ούτως ώστε όταν ενημερώνονται για τις κενές θέσεις εργασίας, να φέρνουν σε επαφή τους/τις εργοδότες/ριες με πιθανούς/ές εργαζόμενους/ες. Ομοίως, διατηρούν επικοινωνία με κοινότητες προσφύγων/μεταναστών που υποδέχονται επίσης νεοαφιχθέντες πρόσφυγες και μετανάστες (άνδρες και γυναίκες). Μία άλλη καλή πρακτική που προτάθηκε ήταν ένας οργανισμός που τον διαχειρίζονται μετανάστες/ριες και απευθύνεται σε μετανάστες/ριες, ο οποίος παρέχει πιστοποιητικά για προαποκτηθείσες δεξιότητες. Επιπλέον, η Α21 υλοποιεί επί του παρόντος εκστρατείες ευαισθητοποίησης για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και τους τρόπους ταυτοποίησης ενός θύματος.

Σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη μίας βάσης δεδομένων για τη σύνδεση των κενών θέσεων εργασίας με τα βιογραφικά σημειώματα των γυναικών, τα μέλη της Επιτροπής HEAL εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με τους κινδύνους που πιθανότατα ενέχει μία τέτοια πρωτοβουλία. Για τον λόγο αυτό, επισήμαναν ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στον ΓΚΠΔ και την προστασία των γυναικών. Επιπρόσθετα, οι σχετικές πλατφόρμες είναι ήδη διαθέσιμες και χρησιμοποιούνται από τους οργανισμούς. Εν ολίγοις, διευκρινίστηκε ότι οι γυναίκες ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν χρειάζονται ένα πρόσθετο διαδικτυακό εργαλείο, αλλά κατευθυντήριες γραμμές για το πώς να χρησιμοποιούν τις ήδη υπάρχουσες.

Είναι προφανές ότι η επιδημία Covid-19 έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό όχι μόνο την αγορά εργασίας, αλλά και τις ανάγκες των γυναικών. Οι πρακτικές και τα εργαλεία οφείλουν να προσαρμοστούν ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των γυναικών ΥΤΧ που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, των





---

εργοδοτών/ριών και των παρόχων υποστηρικτικών υπηρεσιών. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται μία ολιστική και πιο οργανωμένη προσέγγιση κατάλληλα δομημένη, προκειμένου να καλυφθούν ουσιαστικά οι ανάγκες των γυναικών και να συμβαδίσουν οι δεξιότητές τους με τις τρέχουσες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

# HEAL

---

# HEAL

[WWW.HEALPROJECT.EU](http://WWW.HEALPROJECT.EU)



The HEAL project (project no. 863631 – HEAL – AMIF-2018-AG-INTE) was co-funded by the European Union's Asylum, Migration and Integration Fund. The content of this Plan represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.